భూపతి

బీచ్‌లో చల్లగాలి "నిద్రపోవడానికి" దోహద మిస్తోంది.

ఆలోచించవలసిన విషయం నిద్ర 'పోవడానికి' దోహదం ఇస్తుంది. తలకింద రెండు చేతులు పెట్టుకుని, ఇసుకలో వెల్లకిలా పడుకున్నాను. నాన్నగారికి కోపం ఎక్కువ. అవతలి వాళ్ళను మాట్లాడనీయరు. అన్నిటి విషయం వదిలేసినా పెళ్ళివంటి విషయాల్లో కూడా—ఇవతలి వాళ్ళ ఇష్టా ఇష్టాలకు తావివ్వకపోతే ఎలా— పోనీ అమ్మ అయినా— నా మనస్సులో విషయం గ్రహించి, నాన్నగారితో చెప్పకూడదూ.

"ఆ పిల్లకేరా బంగారు బొమ్మలా ఉంది" అంటుంది.

"పోనీ యూనివర్శిటీలో ఎవర్నయినా ప్రేమించావా" లనడిగారు నాన్నగారు.

"ఛ" అన్నా డతను.

తనెవరినీ ప్రేమించలేదు. ప్రేమించడమనేది అంత తేలికయిన పనికాదు. అది కూడా ఒక కళే! ఆ మాటకొస్తే అదే గొప్ప కళ

మరి నీ "అభ్యంతరం దేనికి" అన్నారాయన. ఉంది. కానీ చెప్పడం కుదరదు తనకు. చెప్ప లేడు తను.

నా ఆలోచనలు తెగకముందె శేషగిరి వచ్చాడు. నా మౌనానికి కారణం అడిగాడు. నా సమస్య శేషగిరికి చెప్పాను. శేషగిరి చాలా తెలివైనవాడు. స్నేహంకోసం ప్రాణం వదులుతాడు నేను విషయం చెప్పగానే బుర్ర గోక్కుని, 'కొత్త రకంగా ఉంది' అన్నాడు.

'నీ ఉద్దేశ్యం ఏమిటి? నువ్వే నా స్థానంలో ఉంటే ఏం చేసేవాడివి" అన్నాను లేచి కూర్చుంటూ. శేషగిరి సముద్రం వంక కాస్సేపు చూసి ఆనక గగనంవైపు చూశాడు గొంతు సవరించుకున్నాడు.

"నాకూ ఆ రకం నమ్మకాలున్నాయి. లోకంలో చాలామంది కీరకం నమ్మకాలుంటాయి. వీటినే మూఢ నమ్మకాలంటారు కానీ ఆ నమ్మకాలు మనలో బాగా పాతుకుపోయాయి. అంతెందుకు? పనిమీద వెళ్తున్నప్పుడు ఎదురుగా కిరసనాయిలు, కట్టెపుల్లలు వంటివి వస్తే ఆ పనిమీద ఇక బుద్ధి కాదు నాకు. అంత చిన్న విషయాలకే అంత పట్టింపయితే ఇక వివాహంవంటి విషయాల్లో ఆ నమ్మకాలని వదులుకోడం జరగని పని" అన్నాడు.

నాకు కావల్సిన సలహా అదే నేను స్వేఛ్ఛగా గాలిపీల్చి వదిలాను. "అయితే ఏం చెయ్యమంటావు" అన్నాను.

"మీ వాళ్ళకు ఆ రకం నమ్మకాలు లేకపోయినా సరే నీ నమ్మకం నీది. అది మీ వాళ్ళకు తెలియ జెయ్యడమే మంచిది" అన్నాడు నాకూ అదే మంచి దనిపించింది. సమస్య సులభంగా తేలిపోవడంవల్ల మనస్సు తేలికయింది. ఇద్దరం లేచి, హాస్టలు వైపు దారితీశాము.

ఆ మర్నాటి టపాలో నా ఉద్దేశ్యం రాసి, మా నాన్నగారికి పోస్టు చేశాను. దాంతో నా భారం తీరినట్టయ్యింది.

నాలుగు రోజులు గడిచాయి. చిన్ననాటిమిత్రుడు రామం, అతని భార్య సీత సింహాచలం దర్శించుకో డానికి వచ్చారు. రామాన్ని అడగాలనిపించింది. రామం కూడా మూఢనమ్మకాలు లేనివాడే— కనుక సలహా అడిగి, ప్రయోజనం ఉండదు. అయినా "మూఢ నమ్మకాల మీద నీ అభిప్రాయం ఏమిటి?" అనడిగాను.

"ఆ మాటలోనే ఉందిగా అర్థం" అన్నాడు రామం.

"మీ అభిప్రాయం" అన్నాను సీతనుద్దేశించి.

"ఏ పుట్టలో ఏ పాముందో ఎవరికి తెలుసు? దేన్ని కొట్టి పారెయ్యకూడదు" అంది సీత. నాకు ఆమె చెప్పిన దాంట్లో సత్యం ఎక్కువ కనుపించింది.

రెండ్రోజులుండి వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. బి. య్యే. చదివే రోజుల్లో రామం మా క్లాసుమేట్ సీతను ప్రేమించాడు. సీత కాలేజీ మొత్తానికి ఒక అలంకారం అనే వాళ్ళు అందరూ. అలాంటి పిల్లను ప్రేమించిన వాళ్ళు చలా మంది ఉన్నారు. పైగా రామం పెద్ద అందగాడు కాడు. కాని మంచి విగ్రహం.... అయితే ఏం? అదృష్టవంతుడు.... సీతని పొంద గలిగాడు ... నా చేత ఆమెకు రాయబారం నలిపేవాడు. .. బెజవాడలో మా ఇంటి పక్క వాటాలో ఆమె, తలిదండ్రులు ఉండేవారు. నాకు ఆ రకంగా సీతతో పరిచయం ఏర్పడినా, కష్టపడి రామం గురించి గొప్పగా చెప్పేవాడిని.... చివరికి నా చేతుల మీదుగానే వాళ్ళ పెళ్ళి జరిగింది. రైలెక్కి వెళ్ళేముందు, "ఇకనైనా ఓ ఇంటి వాడివి అవు త్వరగా అన్నాడు రామం." అవును ఈ సారి మీ శ్రీమతితోనే మాకు మీరు కనుపించాలి" అంది సీత నేను నవ్వేసి వూరుక్కున్నాను.

* * *

రెండ్రోజులు గడిచాయి.

నాన్నగారి వద్ద నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. విప్పి చదవడానికి భయం వేసింది. అయినా విప్పి చదివేను. ఆ రకం మూఢనమ్మకాలని దుమ్మెత్తి పోశారు. నా దుర్బలతకు జాలి పడ్డారు. ఆ పద్ధతిలో అయితే నేను జీవితంలో ఒక్క అంగుళం కూడా పైకి వెళ్ళలేనని వక్కాణించారు. అలాంటి వూహలను నా మనస్సులో ప్రవేశ పెట్టిన వాళ్ళను చిత్రవధ చెయ్యచ్చునన్నారు.

నా బుర్ర తిరిగి పోయింది అప్పుడే రూములోకి వస్తున్న శేషగిరికి ఉత్తరం చూపించాను. శేషగిరి ఉత్తరం చదివి, "మీ నాన్నగారు చాలా ఘాటు మనిషోయ్" అని, "ఏది ఏమైనా నీ అభిప్రాయం రాశావుగా చాలు.." అన్నాడు నిజమేననిపించింది.

* * *

దసరా శలవులిచ్చేరు. ఇంటికి వెళ్ళాలంటే తగని భయం పట్టుకుంది. ముఖతా మరోసారి ఝాడించి పారేస్తారు నాన్నగారు. అయినా తప్పని సంగా బయల్దేరాను. రాజమండ్రిలో దిగి, రాజవరం వెళ్ళాను. బొబ్బర్లంకలో లాంచ్ దిగి, రాజవరం టిక్కట్టివ్వమని ఒక్కు కండక్టర్నడుగులే, "అన్నీ త్రూ లెసర్. రాజవరం, పేరారం కొయ్యం" అన్నాడు

"ఏడిశావ్ వెధవ కూతలు, కోతలు నువ్వూను" అనుకుంటూ పంచి ఎడం చేతిలోనికి మార్చుకుని ఆ రెండు మైళ్ళు నడక ప్రారంభించాను. కాలవ గట్టునే రామం కనుపించాడు. మూరుపాళ్ళు రైతులా వున్నాడు. తువ్వాలు భుజం మీదుంది. చేతిలో కర్ర ఉంది. సెంచికట్టి, విడిచాడు. నన్ను చూసి బ్రహ్మానంద పడ్డాడు. ఇద్దరం ఇంటికి వెళ్ళాము. సీత లోపల పని చేసుకుంటున్నట్టుంది. బయట కనపడలేదు.

* * *

"సీతా హంస .... హంపొచ్చాడు" అన్నాడు రామం, తన సీత మధ్య ప్రణయం నడిపినందుకు నన్ను నలదమయంతుల మధ్య ప్రణయం నడిపిన హంసతో పోల్చి 'హంస' అయ్యాడు. సీత గమ్మున వచ్చి, "ఒక్కరే వచ్చారా! పెళ్ళి చేసుకుని మీ ఆవిడతో వచ్చారనుకున్నాను" అంది. ముగ్గురం నవ్వేశాము.

రామం లైటు వెలిగించాడు. సీత గూట్లో ఉన్న నబ్బు మీది నురగ తీసి నుదుట పెట్టుకుని, దాని మీద కుంకుమ అద్ది పక్కలకు చెదిరిన భాగాలు వేలుతో దులిపింది. నా దృష్టి ఆమె నుదురు మీదకు మళ్ళింది. చక్కని విశాలమైన నుదురు ఆ నుదుట పడే ముంగుర్లు. కళకళ్లాడుతూ లక్ష్మీ దేవిలా ఉందామె. ఆ నుదుట పావలా కాసంత కుంకుమ పెట్టింది.

"ఏం అలా చూస్తున్నారు" అంది సీత అలాగే చూస్తున్న నాకేసి చూసి నవ్వుతూ. "ఏం లేదు" అన్నాను నేను ఆమె మరోసారి నవ్వి, "తిలకం మాని కుంకం పెట్టేనేనా... ఈవూరు పద్ధతిది... పట్నం పద్ధతది అంది. నేను నవ్వేసి, మరి అన్నాను.

నాలుగు రోజులు ఆ వూళ్ళో ఆనందంగా గడిపి, ఐదో నాడు మా వూరు చేరాను. అదృష్టం కొద్దీ నాన్నగారు ఇంట్లో లేరు. అమ్మ బయటికి వచ్చి ఆప్యాయంగా పలకరించి, "అదేమిట్రా అంత చిక్కి పోయావు" అంది. "ఛలేదావి. నేనెక్కడ చిక్కాను. నీ కంటికి చిక్కినట్టు కనబడతాను గానీ—" అన్నాను పెట్టె లోపల పెడుతూ. ఇంతలో ఉష వచ్చింది. వస్తూనే, "అన్నయ్యొచ్చాడు" అని అరుపరిచి, "నాకేం తెచ్చావ్" అని అడిగింది. తెచ్చిన బొమ్మలు, బిస్కట్లు గుమ్మరించాను.

సాయంకాలానికి నాన్నగారు వచ్చారు. "ఎప్పుడొచ్చావ్" అని పలకరించి, లోపలకు వెళ్ళిపోయారు. నా గుండె దడదడ లాడింది. రాత్రి భోజనాలయ్యాక, నాన్నగారు మేడ మీదికి రమ్మని ఉషచేత కబురు పంపారు. నా నరనాడులూ స్తంభించి పోయాయి. అమ్మ నా అవస్థ చూసి, "అంత భయం ఎందుకురా— పిల్ల ఎందుకు నచ్చలేదని అడుగుతారనుకుంటా—" అంది.

"ఆ సంగతి రాశాగా" అన్నాను.

"నువ్వయితే రాశావురా. ఆ సంగతి వాళ్ళకేం ఎలా రాయం? అదేమైనా రాస్తే నలుగురూ నవ్వరూ— పైగా వాళ్ళకి, మనకి చుట్టరికం కూడా కలిసిందట. మన సంబంధం చేసుకోవాలని వాళ్ళు ముచ్చట పడుతున్నారు." అని "సరేలె వెళ్ళు" అంది. గుండెకు ధైర్యం చెప్పుకుని, పైకి వెళ్ళాను. నాన్నగారు ఆరు బైటకుర్చీలో కూర్చుని ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటున్నారు. నన్ను చూసి, "కూర్చో" అన్నారు. ఎదురుగా ఉన్న మరో కుర్చీలో కూర్చున్నాను. ఒక్కక్షణం నిశ్శబ్దం రాజ్యం చేసింది.

ఆ శబ్దం తరువాత తన్ని వెర్రితర వేగలిస్తుందని నాకు తెలుసు. పిచ్చిగా ఉన్నాను.

"ఆ ఒక్క అభ్యంతరమేనా— లేక కట్నం కాను కలులాటి కోర్కెలేమైనా ఉన్నాయా— లేక ఎవరి నైనా ప్రేమించి, పెళ్ళి చేసుకుంటానని మాట చ్చావా ?" అన్నారు.

"లేదు" అన్నాను నేను.

"పెళ్ళి చూపులకు వెళ్ళి, ఏవంకాలేని పిల్లను చూసి, మాకెందుకో మీ అమ్మాయి నచ్చలేదని ఓవంక పెడితే— ఆనక ఆ పిల్లకి పెళ్ళవ్వాలంటావా— ఫలానావాళ్ళు వచ్చి చూశారట. వాళ్ళ కెందుకు నచ్చలేదో అనే అనుమానం రాదూ. ఆ పిల్లకిక పెళ్ళి కావాలంటావా ? పైగా లక్ష్మీదేవిలాటి పిల్ల— అమ్మ ముచ్చట పడింది— సరే.... ఏ పెళ్ళి విష యంలో మమ్మల్ని దోక్యం కలగజేసుకోవద్దు అని హెచ్చరించడానికి ఈ సాకు చెపితే.. ఇక జన్మలో మళ్ళీ ఈ మాట ఎత్తను. ఇవిగో.. ఆ పిల్ల తండ్రి మనకి రాసిన ఉత్తరాలు.... మధ్యవర్తి శంకరం మధ్యన చస్తున్నాడు నలిగి" అంటూ ఓకట్ట ఉత్తరాలు నా చేతికిచ్చారు.

నేనా ఉత్తరాలను ఒళ్ళో పెట్టుకుని కూర్చు న్నాను.

"కిందకు వెళ్ళి అమ్మ ముఖంకేసి చూడు. తిరుపతి వెళ్ళి అక్క ముఖం చూడు. వాళ్ళక్క నుదురు ఎంతేసి ఉందో చూడు. నుదురు చిన్న దయితే ఆ పిల్ల 'విధవ' అవుతుందని ఏ బుద్ధిలేని వాడు నీకు నూరిపోశాడు ? ఐదోతనం నుదురు సైజును బట్టి ఉంటుందా ? నాకు పెళ్ళయి నలభై ఏళ్ళయింది. మీ అమ్మ నుదురు ఎంత చిన్నదో చూడు. అక్కకి పెళ్ళయి పదిహేనేళ్ళయింది. అక్క నుదురు చూడు. కాని నీ కోసంగతి చెప్తానని పిలిచాను. ఈ రకం అనుమానాలు పెట్టుకుంటే జీవితంలో అంగుళం ముందుకు పోలేవు. రేపు యూనివర్సిటీ పరీక్షలు అవ్వగానే వాడు ప్రారం

లిఖితా రేఖా

భిస్తారు. అవ్వగానే వాడు ఏదైనా ఉద్యోగంలో జేరాల్సి వస్తే షష్టికలహం అనిమానేస్తావా ? జీవితం నాశనం చేసుకోడానికి ఇలాంటి మూఢ చెత్త నమ్మకాలు బాగా పని కొస్తాయి." అన్నారు.

నేను వూపిరి బిగపట్టి వింటూ కూర్చున్నాను.

"నువ్విక వెళ్ళచ్చు. ఆ ఉత్తరాలొక్కసారి చదువు. ఆడపిల్లల పెళ్ళి చెయ్యడానికి తల్లిదండ్రు లెంత కష్టపడతారో నీకు కొంచెమైనా తెలు స్తుంది." అన్నారు. నేను ఆ ఉత్తరాల కట్ట పుచ్చు కుని, కిందకు వచ్చి, పక్క మీదకు చేరాను. అమ్మ గ్లాసులో పాలుతెచ్చి, "ఇందు.." అని ఇచ్చి, "ఏమిటా ఉత్తరాలు ? ఓహో ఆయన రాసినవా.. ఆ ఉత్త రాలు చదివితే మన లక్ష్మికి మనం పెళ్ళిచెయ్యడానికి ఎంత కష్టపడ్డామో గుర్తుకొస్తుంది. ఐదారు వేలులేందే ఈ రోజుల్లో 'పెళ్ళి' అన్న రెండు ముక్కలు తలవడానిక్కూడా పనికి రాదు" అంది. నేను గ్లాసు ఖాళీ చేసి, మంచం కింద పెట్టి మరో ఉత్తరం తియబోయి, అమ్మ వెళ్ళిక చదవడం మంచిదని వూరుకున్నాను. అమ్మ గ్లాసు తీసుకుని "అసలు నీకీ అనుమానం, ఈ నమ్మకం ఎవరు కల్పించార్రా" అంది. నేను మారుమాట్లాడలేదు అమ్మ వెళ్ళిపోయింది.

లైటార్పేసి, పక్కమీద వాలాను.

నాకీ అనుమానం— భయం, నమ్మకం ఎలా కలిగింది ? అని విషయం మీదికి నా మనసు పోయింది.

".... ఆ రోజు పెళ్ళి చూపులకు రమ్మని నాన్నగారు వ్రాశారు. మెయిల్లో బయల్దేరాను కిటికీ దగ్గర సీటు చూసుకుని కూర్చున్నాను. రైలు రాజమండ్రిలో ఆగింది నేను జనం గోల వింటూ కళ్ళు మూసుకున్నాను. పెట్టెలో అరుపులు సీతాలు వెళ్ళడాలు, చెప్పుకోడాలు, నవ్వేంతంటే నవ్వేంతసుకోడాలు ప్రారంభమయ్యాయి. కళ్ళు తెరిచాను. ఓ బుగ్గ మీసాలాయన నా పక్కన కూర్చున్నాడు. నా ఎదురుగా ఉన్నటువంటి సీటులో ముసలాయన ఏమయ్యాడో— ఆ సీటులో ఇద్దరు ఆడవాళ్ళు సర్దుకుని కూర్చున్నారు. వాళ్ళలో ఒకామెకు నలభై పైన ఉంటాయి ఏళ్ళు. పచ్చటి బంగారు ఛాయలో ఉంది. నుదుట రూపాయి కాసంత కుంకుమ పెట్టుకుని ఉంది. చేతులకి పచ్చటి గాజులున్నాయి. నా దృష్టి ఆవిడ పక్క నున్నామె మీదకు మళ్ళింది.

ఆమె లేత తమలపాకులా ఉంది. మేలిమి బం గారు ఛాయలో ఉంది. తెల్లని చీర, రవికా ధరిం చింది. చేతులకి గాజులు లేవు— అది ఈ రోజుల్లో ఒక ఫ్యాషను. నా చూపులు ఆమె ముఖం వైపు మళ్ళాయి. ఆమె కళ్ళు బాగా వాచి ఉన్నాయి నాకేసి చూసి, గమ్మున తలదించుకుంది నాకేదో వెలితని పించింది. మరోసారి ఆమెకేసి చూశాను

ఉలిక్కి పడ్డాను.

ఆమె నుదుట తిలకంలేదు. పరీక్షగా చూశాను. ఆమె నుదురే అసలు చాలా చిన్నదిగా ఉంది. దాని మీద బొట్టు లేదు— పెళ్ళో.... బోసి మెడ ఎందే హం లేదు.... ఆమె......

నా ఆలోచనలు పక్క వాళ్ళ మాటలతో ఆగాయి. నా పక్కన మీసాలాయనతో ఆ పిల్ల పక్కన కూర్చున్నావిడ మాట్లాడుతోంది.

"పోనీ అన్నయ్యా పాడు నగలు. మనవా నగల్తోనే పోతావా— ఆ పాడునగల కోసం పిల్ల నక్కడ వదిలేస్తే— వాళ్ళు చంపేసినా చంపేస్తారు నానా హింసా పెడుతున్నారట సరిగ్గా కూడు కూడా పెట్టటం లేదట. .. మన పిల్ల మనకి భారమేమిటి.... నా దగ్గరే ఉంటుంది." అందావిడ. ఎంత బింకంగా మాట్లాడినా, చివర మాటలు మాట్లాడే టప్పుడు ఆమె గొంతు బొంగురు పోయింది. నా కళ్ళు ఆవిడ మీంచి, ఆమె మీదికి తిరిగింది. ఆమె కంటివెంట నీరు టపటప రాలింది. ఆవిడ ఇవతల పక్కన కూర్చున్న మరో ముసలావిడ "ఏ వూరమ్మా" అని ప్రశ్నించింది.

"నిడదవోలు" అందావిడ. పక్కావిడ మాటలు కలిపి, సంభాషణ కొనసాగించింది.

ఆ పిల్ల భర్త ఆ పిల్లని ఏరికోరి చేసుకున్నా డని, పెం తిరక్కముందే పొలంలో పాము కరిచి, చని పోయాడని అత్తారింట్లో కూతురు పడేపాట్లు చూడలేక, వినలేక, కూతుర్ని తె చ్చేసు కోవాలని తీసుకొస్తున్నట్టు చెప్పింది.

నా హృదయం ద్రవీభవించింది

ఆమె కన్నీరు మౌనంగా విడుస్తూ కిటికీ లోంచి బయటకు చూస్తోంది. ఉన్న ఆ కాస్త నుదురు ముంగురుల్లు పడడం వల్ల కప్పుకుపోయింది. ఆమె భవిష్యత్తు జీవితం మీద ఆలోచిస్తూ కళ్ళు మూసుకున్నాను. నిడదవోలు వచ్చింది వాళ్ళు దిగి వెళ్ళిపోయారు. మా పెట్టెలో ఆ పిల్ల మీద సంభాషణ ప్రారంభమయింది.

"చూశావా పిన్నీ— ఆ పిల్ల నుదుట కుంకం పట్టుమని పదినాళ్ళైనా నిలవదనుకో— ఆ నుదురు చూశావా— వేలెడు లేదు. ఇలా ఉన్న నుదుట కుంకం నిలవనే నిలవదు. భగవంతుడు అన్నీ

హలో!— రాజ్ ఎరువుల కంపెనీయేనా?

నిర్ణయిస్తాడనుకో. నా మేనత్త కూతురులేదు. దాని నుదురు రెండువేళ్ళుండేది పెళ్ళయ్యాక ఓ వారం తిరిగేలోగా మొగుడు చనిపోయాడు. ఏమీలేదు. గుండె ఆగి పోయాట్ట. అది ఓ గుండె జబ్బన్నారనుకో— అయితే ఏం ... ఆ చిన్న నుదురు వాళ్ళ నుదుట కుంకం నిలవవే నిలవదు.''

నా గుండె ఝల్లుమంది.

అంతే అది నాకేదో ముందుగా సూచించినట్టు అనిపించింది. నా మనస్సులోంచి ఆ సంఘటన పోలేదు. ఆ రైలుదిగి, పెళ్ళి చూపులకు మళ్ళీ రైలెక్కాము. ఏలూరులో రాధని చూశాను. రాధ నిజంగా చక్కని చుక్క. ఏ వంకాలేదు— కాని ఆమె నుదురు— రెండు వేళ్ళు కూడా లేదు— నా మనస్సుకు ఎన్ని రకాలుగా నచ్చచెప్పుకుందా మను కున్నా ఆ సంఘటన నన్ను పిరికివాణ్ణిగా చేసింది.

భళ్ళున తెల్లవారింది.

యాంత్రికంగా శలవలు గడిపి మళ్ళీ విశాఖ పట్టణం చేరాను. జరిగిన విషయాలన్నీ శేషగిరికి చెప్పాను. శేషగిరి నిట్టూర్చి, ''అసలు ఆ మాట నువ్వు బయల్దేరక పోయినా ఆ చిన్న నుదురు సంఘటన చూసి ఉండక పోదువు— బాగుండిపోను'' అన్నాడు. కాని అలా జరగలేదు కదా ! అదే దైవ ప్రేరణ. నాకు దేవుడో చిన్న సూచన చేసి నట్టనిపించింది. నా అనుమానం మీదే నాకు నమ్మకం ఏర్పడింది.

రోజులు పొడిగా దొర్లి, పొడి నెలలుగా చేశాయి. ఒకనాడు నాన్నగారి వద్ద నుంచి, ఉత్తరం వచ్చింది. అమ్మకి వంట్లో అనారోగ్యంగా ఉందట. నన్ను రమ్మని వ్రాశారు ఓ వారం శలవుపెట్టి వెళ్ళాను అమ్మ బాగా చిక్కిపోయింది. ''ఒరేయ్ రాజా— నీ పెళ్ళి ఆడపిల్ల పెళ్ళికన్నా ఎక్కువ గొడవైపోయింది. నీ పెళ్ళి చూసే యోగ్యం నాకు ఉందో లేదో'' అంది. నా మనస్సు చాలా బాధ పడింది. ''లేదమ్మా ! అలా అధైర్య పడకు'' అన్నాను.

ఒక వారం రోజుల్లో అమ్మ ఆరోగ్యం నిమ్మదించింది. తిరుగు ప్రయాణం పెట్టాను. రాజమండ్రి రైలు చేరేసరికి, రాజవరం వెళ్ళాలనిపించింది. గమ్మున రైలుదిగి, లాంచి ఎక్కి, బొబ్బర్లంక చేరాను. సంచి భుజాన్న వేసుకుని పొలంకు చెట్ల మధ్య నడుస్తూ ప్రకృతి సౌందర్యం చూస్తూ ఆలోచిస్తూ నడక సాగించాను. ఈసారెలాగయినా సరే ఈ 'విషయం' రామంతో చెప్పి రామం సలహా కూడా తీసుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నాను. నా చూపులకు దూరాన్న ఒక చోట కూర్చున్న వ్యక్తి కనుపించాడు.

అతను రామం ! !

గబగబ అటువైపు నడిచాను, రామం నన్ను చూసి, లేచి, నిలబడ్డాడు. నిలబడి, ''ఏరా ! ఇదేనా రావడం'' అన్నాడు. ''అవును గాని ఇక్కడ కూర్చుని ఏం చేస్తున్నావ్'' అన్నాను.

''ప్రకృతి చూస్తున్నాను'' అన్నాడు.

అతని ముఖంలోకి చూశాను. అబద్ధం చెప్తున్నట్టు తోచింది. రామం నా చూపులను తప్పించుకున్నాడు. నేను రామం భుజంమీద చైవేసి ''నువ్వు నిజం చెప్పటంలేదు. నీకు నామీద నమ్మకంలేదా'' అన్నాను.

''ఏం' అన్నాడు రామం.

''అదే చెప్పమన్నది'' అన్నాను.

''చెప్తా—నడు. నీతో చెప్పకపోతే ఎలా'' అన్నాడు. ఇద్దరం కలిసి కొంతదూరం నడిచాము. రామం చాలా నీరసంగా ఉన్నాడు. తల వంచుకుని, ఏవో తప్పనిసరి ప్రశ్నలు వేశాడు కాని, వెనకటి ఆత్మీయత కనబడలేదు'' 'సీతతో పోట్లాడే వేమిటి ?'' అన్నాను.

''అంతదృష్టం కూడానా'' అన్నాడు.

''అంటే'' అన్నాను.

''సీత పోయింది'' అన్నాడు.

''ఎక్కడికి'' అన్నాను గమ్మున. అంతలో ఆ మాటకి అర్థం తెలిసింది. నా పాదాల క్రిందు భూమి కదిలినట్టయింది. ''ఏమి నువ్వనేది ? నిజమేనా. ఎలా జరిగింది'' అన్నాను.

''చెప్తాను'' అంటూ రామం కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ ప్రారంభించాడు.

ఇంటి యజమాని (పాలవాడితో): ఏమిటయ్యా! రోజూ పాలు తొందరగా తెచ్చేవాడివి. ఈవేళ ఇంత ఆలస్యమైం దేమిటి?

పాలవాడు : ఏం లేదండి బాబూ ! ఈ దినం కొళాయి ఆలస్యంగా వచ్చింది. అందువల్ల పాలు తేవడానికి ఆలస్యమైంది. (అని వెంటనే నాలుకను కొరుక్కున్నాడు.)

పి. సురేంద్రనాథ్, (మద్రాసు)

''. . . తెల్లవారింది . . నేను పొలం నుంచి దీపాలవేళ యింటికి వెళ్లాను. ఇంటినిండా జనం .. అంతే ఏడ్పు వడుగుతే .... సీత కాలుజారి నూతిలో పడిందని, ఆ శబ్దానికి పరుగెట్టుకు వచ్చామని వాళ్లు చెప్పారు. నేను పెరట్లోకి పరిగెట్టాను. సీతను అప్పుడే నూతిలోంచి తీశారు నలుగురు పడక గదిలోకి మోసుకు వచ్చారు బిందెకు ఉచ్చు వేసి నీళ్ల తోడుతుంటే కాలికి తాడు మెలేసు కుని నూతిలోకి లాగేసిం దన్నారు జనం అంతే అయిఉండాలి. అసలే దానికి చుట్టూ గోడ లేదు. చాలాసార్లు చెప్పింది ''గోడ కట్టించండి'' అని అంటూ రామం బావురుమన్నాడు.

''ఊర్కో రామం. మన చేతిలో ఏమి లేదు. అంతా ఆ విధి రాత ప్రకారం జరగాల్సిందే'' అన్నాను.

''అవును ఊర్కోడం కన్నా చేసేది ఏముంది? అసలు సీతని చేసుకుంటే నేను బతకనని అంతా చెప్పారు. ఆమె జాతకంలో అలా ఉందిట ! నన్ను చేసుకున్నందువల్లే ఆమె పోయిందేమోననిపిస్తోంది'' అన్నాడు.

నా కదంతా ఓ కథలా అనిపించింది.

ఓ రెండ్రోజులు రామం బలవంతంమీద ఉండి, విశాఖపట్టణం చేరాను. ఏమిటో యీ మూఢ నమ్మకాలు .... సీతని పెళ్లి చేసుకుంటే రామం చనిపోతా డన్నారుట .... కాని సీతే పోయింది .... ఇవి నమ్మాలో, నమ్మకూడదో బోధపడలేదు..... అంతా శేషగిరితో చెప్పాను. శేషగిరి నవ్వేసి, ''ఆ అనుమానాలు లేకపోతే ఫరవాలేదు కాని ఉంటే మాత్రం అవి వదుల్చుకోడమంత తేలికయిన పని కాదని'' చెప్పాడు. నాకు అవుననిపించింది.

కొన్ని నెలలు యాంత్రికంగా గడిచాయి. పరీక్షలు పూర్తిచేసి, యింటికి చేరాను. రాజమండ్రి రాగానే రామం గుర్తుకు వచ్చాడు నా కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి మెయిల్ ఏలూరులో ఆగింది. కిటికీ లోంచి బయటికి చూస్తున్నవాడినల్లా ఉలిక్కి పడ్డాను.

రాధ ! !

రాధ, ఆమె తండ్రి పక్క పెట్టెలోంచి దిగి, పెట్టెలో వాళ్లతో ఏదో మాట్లాడుతున్నారు. రాధ నన్ను చూసింది. నేను 'ఆవేళ' చూసినకన్నా యింకా అందంగా ఉంది— రాధని చేసుకోకపోడం నిజంగా నా దురదృష్టమే ననుకున్నాను— రాధ మరోసారి నాకేసి చూసింది . . ఆమె ముఖంలో లేత సిగ్గు కొట్టొచ్చినట్టు కనబడింది. నన్ను చూసేనా ? లేక .. . వాళ్ళ మాట్లాడుకునే మాటలకా ఆ నవ్వు అనిపించింది. తల లోపలకు పెట్టేసుకున్నాను

రాధ— చక్కని చుక్క

అయితేనేం— చిన్న నుదురు. నేను నా నిర్బలాన్ని జయించలేను ధైర్యంచేసి వివాహం చేసుకున్నా అది మనస్సులో ఉన్నంతకాలం .... ఇక ఆలోచించలేకపోయాను

ఇంట్లో కూడా అమ్మా, నాన్నగారూ చాలా ముభావంగా ఉన్నారు నా పెళ్లి విషయం వాళ్లకి పెద్ద సమస్య అయిపోయింది నాన్నగారు లాంఛనంగా పలకరించి, ''పరీక్షలు బాగా రాశావా .... ఆమాట కాస్త అడిగే అధికారం నాకు లేదనుకో ... నీ కెందుకని నువ్వనగచ్చు . అయినా ఉండబట్టలేక అడిగాను'' అన్నారు. తల నేలకేసి బాదుకుని చచ్చామనిపించింది. అమ్మ ఆ రాత్రి భోజనం దగ్గిర మళ్లీ కదిపి, ''ఆ పిల్ల తండ్రి వచ్చాడురా మొన్న.... పాపం, కట్నం యిచ్చుకోలేని పిల్లకు పెళ్లవడం అంటే మాటలు కాదు పాపం కట్నం వద్దన్నామని మన సంబంధం కోసం యిద్దె పోతు న్నాడు ఇంకోటి ఇక్కటే అయితే తెగేసి చెప్పెయ్ .. ఈ సంగతెలా చెప్తాం ఏమిటో. పెళ్లి లవేది దేవుడు ఎవరెవరికి రాసాడో'' అంది.

కట్నపిశాచి అలా ఎంతమంది ఆడపిల్లల జీవితాలు బలిచేస్తోందో— ఎంతమంది ఆడపిల్లల తల్లిదండ్రుల మనస్సులు ముక్కలుగా అవుతుందో . .... నా మనస్సుకు ఎంత నచ్చచెప్పుకున్నా కుదరలేదు. రానురాను నా మనస్సు మొండికేసింది. ఓ నెల గడిచింది

ఇంట్లో— ఆ ఊళ్లో ఉండలేక, తిరుపతి అక్కయ్య యింటికి వెళ్లాను. వెలరోజులు హాయిగా ఊరంతా తిరుగుతూ, దేవుళ్లని దర్శిస్తూ— సాయంకాలాలు కపిలతీర్థంవైపు వెళ్లి ఏకాంతంగా కూర్చుని ఆలోచనలతో గడిపాను— రాధ నా మన

లిఖితారేఖా

మనస్సులో చెరగని ముద్ర వేసుకుపోయింది. ఆ రైల్లో సంఘటన అంతకన్నా గట్టి ముద్ర వేసుకు పోయింది.

''మూఢనమ్మకం మనస్సులో ప్రవేశిస్తే అది వదలదు. దాన్ని జయించడం అసాధ్యం ... ఒకవేళ దాన్ని కాదని మనం ఏ పనియైనా చేసినా, మళ్లీ అది విజృంభించి .... మానసిక శాంతి లేకుండా చేస్తుంది.'' అన్న శేషగిరి మాటలమీద నాకు విపరీతమైన నమ్మకం కుదిరింది. నా మనస్సంతా విషకుంభంలా అయ్యింది. చాలాసార్లు బొమ్మ బొరుసూ వేసి చూశాను. కొన్నిసార్లు బొమ్మ పడి, రాధని పెళ్లి చేసుకోవాలని తేల్చింది. మరి కొన్నిసార్లు బొరుసుపడి వద్దని హెచ్చరించింది.

విషయమంతా అక్కయ్యతో చెప్పాను. అక్కయ్య జాలిగా నవ్వింది. ''ఆ రైల్లో ఎవరో చెప్పుకున్న కబుర్లు విని యిలా మానసికంగా నాశనం అయిపోతావట్రా .. సంవత్సరం క్రితం ఎలా ఉండేవాడివి.... ఈనడెలా ఉన్నావు..... నాకు తెలిక అడుగుతాను నా నుదురెంతుందో చూడు .... నీలా అనుమానం పెట్టుకుని మీ బావగారు వదిలేశా రనుకో .... అప్పుడు నువ్వేమంటావు! చిన్న నుదురని కారణానికి పదిహేనేళ్ళ కాపరంచేసి వదిలేస్తావా అని దెబ్బలాడవూ ? ఆయనకేరకం అనుమానం వస్తే .... నా జీవితం ఏమైపోతుంది చెప్పు ... అమ్మ .... అమ్మ నుదురెంతుంది ? నా నుదుటికన్నా చిన్నది ... నలభైఏళ్లు అయ్యింది దీనికి కమ్మ పెళ్ళయి.. . ఛీ పుట్టు తెలివి తక్కువ వాడివిరా .... నువ్వు .. జీవితంలో ముందడుగు వెయ్యాలి గాని, యిలా పాత చెమ్మ బాలను పట్టుకుని వేళ్ళాడుతావా ..'' అంది.

ఆ రాత్రి అక్క చెప్పిన మాటలు మననం చేసుకున్నాను అవును, రాజారావు అక్కని వదిలి పెట్టేసి, ''మీ అక్కది చిన్న నుదురోయ్—నేను చస్తే—నాకు నీలాగే భయం పట్టుకుంది.... అంటే తను పోట్లాడడూ .... అవును......

ఆలోచించినకొద్దీ నాలో ఉద్రేకం ఎక్కువయ్యింది. తెల్లారేసరికి రాజారావు కాఫీ తాగుతూ అదే అన్నాడు. ''మీ అక్క నుదురు మరీ చిన్నదోయ్— మీ అనుమానమే నాకూ వచ్చింది. మీ అక్కకి విడాకులు యివ్వాలనుకుంటున్నాను—అంటే నీ కెంత కోపం వస్తుంది .... నిజానికి ఆ రాధకి ఓ అన్న ఉండి ఉండి, వాడి మాట వినుంటే .....'' అంటూ నవ్వాడు.

నా బుర్ర గిర్రున తిరిగినట్టయ్యింది.

''అయితే నన్నేం చెయ్యమంటారు'' అన్నాను.

''ఆ రాధ కనుక నీకు నచ్చితే- ఆ వొక్క వంకే అయితే వెంటనే ఆ భ్రమను తోసేసి వివాహం చేసుకో— జీవితంలో తెగించి ఒక్కపని చేసిన వాడివవుతావు. నీ చావు నీ రేఖల్లో ఆ పిల్ల నుదుట రసిన రేఖల్లో ఉంటుందిగాని నుదురు సైజులో ఉండదు. చిన్ననుదుర్ల వాళ్ళందరూ మాంగల్యం నిలవనివాళ్ళా— పెద్ద నుదుళ్ళ వాళ్ళందరూ మాంగల్యం పోనివాళ్ళు అనేమీ లెక్కలులేవు. ఇదిగో ఇక్కడి రేఖ— నాకూ నీకూ తెలియదు.... అది నిర్ణయిస్తుంది'' అంటూ నుదురుమీద ఎడంచేయి చూపుడు వేలు తాటించాడు.

నాలో చైతన్యం కలిగింది. పెట్టె అడుగున దాచిన రాధ ఫోటో తీసి చూశాను. రాధ నాకేసి చూసినట్టనిపించింది ఆనాడు మధ్యవర్తి శంకరయ్యగారు ఆ ఫోటో తీసుకొచ్చి ఇచ్చారట అమ్మ వాళ్ళని చూడమని. నేను వెళ్ళేసరికి నేరుగా అమ్మాయిని చూస్తుండగా ఫోటో ఎందుకు అని నాకు చూపించలేదు. తరువాత ఆ ఫోటో నాకు దొరికింది. దాన్ని జాగ్రత్త చేశాను. జేబులోంచి పావలా కాసుతీసి బొమ్మ బొరుసు వేశాను. బొమ్మ పడింది. వరసగా మూడుసార్లూ బొమ్మ పడింది.

రాధను వివాహం చేసుకు తీరాలి. నాలో ఆరాటం ఎక్కువయ్యింది. అంత అనుమానమూ ఎండకు మంచులా కరిగిపోయిందో బోధపడలేదు. సాయంత్రం నా అభిప్రాయం అక్కతోను రాజారావుతోను చెప్పాను. రాజారావు భుజంతట్టి ''అదీ. అలా ఉండాలి. వెళ్ళి వెంటనే వప్పుకో'' అన్నాడు. ఆనాడే ప్రయాణమై ఇల్లు చేరాను.

ఇంటికి తాళం!

నాన్నగారు అమ్మ రాజమండ్రి మామయ్య గారింటికి వెళ్ళారని చెపుతూ పక్కావిడ తాళం ఇచ్చింది నా ఉత్సాహం నీరసంగా మారిపోయింది. తాళంతీసి ఇంట్లో పెట్టె పడేసి, కుర్చీలో వాలి పోయాను. స్థిర నిశ్చయానికి వచ్చాక మళ్లీ ఏమిటీ ఆలస్యం..... రాజమండ్రివెళ్ళి నాన్నగారి తోను, అమ్మతోను ఈ విషయం చెప్పాలి. ఆ తరువాత ఏలూరు వెళ్ళుంటే పెళ్ళి నాన్నగారే సంగతి తెలియజేస్తారు......తరువాత నిశ్చయ తాంబూలాలు పుచ్చుకుంటారు......ఆ తరువాత....

కళ్ళు మూసుకున్నాను. నా కళ్ళ ఎదుట వివాహం సీను ఊహించుకున్నాను. మనస్సు ఆనందంతో తేలిక పడింది.

రాజమండ్రి వెళ్ళడానికి మళ్ళీ మధ్యాహ్నం వరకు రైళ్ళులేవు......శుభస్య శీఘ్రం అనుకుంటే ఏమిటీ ఆలస్యాలు......

ఇంతలో పక్కింటి కుర్రాడు రెండు కవర్లు తెచ్చి, ''మామయ్యా మీకీ ఉత్తరాలు మొన్న వచ్చాయి'' అంటూ ఇచ్చాడు. ఒకటి నాన్నగారి దగ్గరనుంచి వచ్చింది. ఏదో తిడుతూ రాసి ఉండిఉంటారని. రెండోదానిమీద రామం దస్తూరీ ఉంది.

విప్పాను.

పాపం రామం! ఎంతలో అతని స్థితి ఎలా అయ్యింది!

కవరు తీశాను.

లోపల శుభలేఖ!

రామం పెళ్ళి చేసుకుంటున్నాడా మళ్ళీ!

పోన్లే పాపం అనుకున్నాను

పెళ్ళి తిరుపతిలో......ఈరోజే!!

హుర్రే......అనుకున్నాను.

నా కళ్ళు వధువు పక్కకు చూశాయి.

ఉలిక్కిపడ్డాను.

చేతిలో శుభలేఖ వణికింది.

నుదుట చెమట పట్టింది. కాళ్ళు వణికాయి.

క్రో కూలబడ్డాను.

రాధ!!

నేను పనికిరానివాణ్ణి— జీవితంలో ముందడుగు వేయలేను. నాన్నగారు చెప్పింది నిజం.....బావ చెప్పింది నిజం......

''......లిఖితారేఖా పరిమార్ష్టుం న శక్యతే!!''

కావ, అక్కయ్య నవ్వినట్టయ్యింది.

''......లిఖితారేఖా......'' ★